

POSTANOWIENIE

12 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 12 sierpnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K. K. i J. R.

przeciwko Bankowi S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 15 listopada 2022 r., I ACa 1611/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Banku S.A. w W. łącznie na rzecz K. K. i J. R. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 października 2021 r., I C 444/20, Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego banku łącznie na rzecz powodowych kredytobiorców 217 436,09 zł i 41 805,91 franków szwajcarskich (CHF) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 5 maja 2020 r. tytułem zwrotu nienależnie spłaconego kredytu w wykonaniu nieważnej umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do franka szwajcarskiego, zawartej 26 maja 2008 r., oraz ustalił, że umowa ta jest nieważna.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd drugiej instancji na skutek apelacji pozwanego banku zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji o tyle, że określone w nim odsetki ustawowe za opóźnienie zasądził za okres od 5 maja 2020 r. do 25 października 2021 r. oraz zastrzegł, iż spełnienie przez bank zasądzanego świadczenia będzie uzależnione od jednoczesnej zapłaty przez kredytobiorców łącznie na rzecz banku 550 000 zł (suma wypłaconego kredytu) albo od zabezpieczenia roszczenia banku o zwrot tej kwoty, oddalając powództwo o zasądzenie odsetek za dalszy okres, a ponadto oddalił apelację w pozostałym zakresie.

Sąd odwoławczy ocenił, że postanowienia indeksacyjne w umowie kredytu kreują mechanizm podwójnej indeksacji/waloryzacji, i w efekcie w oparciu o art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe (dalej p.b.), a także art. 385¹ § 1 k.c., uznał umowę za nieważną. Sąd Apelacyjny nadmienił, iż klauzule waloryzacyjne nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób i odsyłały do kursów wymiany określonych w tabelach ustalanych jednostronnie przez bank, zaś w umowie nie oznaczono jakichkolwiek obiektywnych kryteriów, którymi bank miał kierować się przy ustalaniu kursów kupna i sprzedaży franków szwajcarskich. Sąd ten wskazał również, że ocena ta nie może zależeć od zdarzeń, które wystąpiły po zawarciu umowy i są niezależne od woli stron. Zdarzenia zaszły po zawarciu umowy nie mają znaczenia dla oceny abuzywności postanowień umowy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący bank uzasadnił występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych i połączoną z nimi przez skarżącego potrzebą wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości:

1) czy art. 6 ust. 1 oraz 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: dyrektywa 93/13) sprzeciwia się temu, aby przy ocenie nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego sposobu ustalania kursu waluty w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego uwzględnić jego fakultatywny (a nie obligatoryjny) charakter oraz pozostałą treść stosunku prawnego łączącego strony, w tym również czy okoliczność, że umowa mogła być hipotetycznie wykonywana poprzez rozliczenie bezpośrednio w walucie obcej ma znaczenie dla oceny możliwości dalszego trwania umowy dokonywanej według kryteriów obiektywnych;

2) czy i jakie znaczenie dla uznania postanowienia za abuzywne ma specyfika umów kredytu indeksowanego, dostrzeżona przez ustawodawcę unijnego w ust. 2 załącznika do dyrektywy 93/13 i czy przy tej ocenie ma znaczenie „istotność” dla konsumenta informacji związanej z postanowieniem uznanym za abuzywne, a w konsekwencji czy informacja co do tego w jaki konkretnie sposób (według jakich kryteriów) bank ustala tabelę kursów walut obcych ma charakter informacji „istotnej” dla konsumenta, pozwalającej na oszacowanie istotnych konsekwencji ekonomicznych umowy (art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z ust. 2 załącznika do dyrektywy 93/13);

3) czy zastosowana przez sąd sankcja nieważności całej umowy kredytu odpowiada zasadzie proporcjonalności, a jeżeli nie, to czy dopuszczalne jest w takiej sytuacji uzupełnienie stosunku prawnego pomiędzy stronami umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej w sytuacji stwierdzenia przez sąd niedozwolonego charakteru postanowienia takiej umowy poprzez: zastosowanie ustawowego przepisu dyspozytywnego, który obowiązuje w dacie orzekania lub wskaźnika o charakterze dyspozytywnym, który obowiązywał w dacie zawarcia umowy kredytu, a został usankcjonowany przepisem ustawowym (art. 358 § 2 k.c., art. 3 k.c., art. 385¹ § 2 k.c., art. 385² k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13)?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Argumentacja skarżącego banku – sprowadzająca się do oceny możliwości dalszego trwania umowy, alternatywnie uznania jej za nieważną, abuzywności postanowień umownych, które odwołują się do ustalonej przez bank tabeli kursów walut obcych, w tym z uwzględnieniem zasady proporcjonalności, a także możliwości sądowej modyfikacji umowy – nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, że:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej w oparciu o podstawy przyjęcia do rozpoznania dotyczące możliwości stosowania kursu walutowego innego niż ustalony umową kurs ogłaszany przez pozwanego bank, a kolejny punkt uchwały wyklucza trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego.

W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z kredytem indeksowanym, który jest wyrażony w złotych oraz wypłacany i spłacany w złotych, a kurs waluty obcej służy tylko waloryzacji wysokości zobowiązania. Umowa nie przewidywała możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF. Możliwość ta pojawiła się dopiero w z dniem wejścia w życie art. 69 ust. 3 p.b., tj. 26 sierpnia 2011 r. W 2015 roku strony zawarły aneks regulujący spłatę w CHF. W chwili zawarcia umowy była ona umową kredytu indeksowanego. Na podstawie art. 385² k.c. dla stosowania art. 385¹ k.c. istotna jest chwila zawarcia umowy (uchwały w składzie 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2, z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Odwwołanie się przez bank do problematyki tabel kursów walut obcych wymaga z kolei wyjaśnienia, że na podstawie 111 ust. 1 pkt 4 p.b. banki zobowiązane są do ogłaszania w miejscu wykonywania czynności stosowanych kursów walutowych. Kurs ten wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest tu jednak to, iż nie można umową zbindować konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindowanie przyszłym kursem za niedozwolone. Postanowienie o odesłaniu do tabeli kursowej banku, jako współokreślające wysokość pozostałego do spłaty zadłużenia, czyli główne świadczenie kredytobiorcy, co do zasady nie podlega ocenie w świetle art. 385¹ § 1 k.c., lecz tylko pod warunkiem, że postanowienie to zostało sformułowane w

sposób jednoznaczny. Utrwalona jest rozszerzająca wykładnia tego warunku jako obejmującego nie tylko tekst warunku (jest jasne, co znaczy stosowanie kursu ogłoszonego przez bank), lecz także mechanizm działania tego warunku. Aby odesłanie było dozwolone, w umowie musiałyby zostać zawarte szczegółowe zasady ustalania kursu tak, aby kredytobiorca sam mógł obliczyć ten kurs w danej chwili.

Problem dotyczący roli nieskodyfikowanej zasady proporcjonalności nie może być podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania, gdyż zarzut naruszenia zasady proporcjonalności może jedynie wspierać zarzut naruszenia prawa materialnego przez przyjęcie wykładni określonego przepisu naruszającej tę zasadę. Dla powołania się na zasadę proporcjonalności musi istnieć inny sposób rozumienia przepisu prawa, bardziej szanujący tę zasadę, odmienny od sposobu odczytania przepisu przez sąd drugiej instancji. Bank nie wskazał, który przepis należy wyklądać odmiennie, tak aby nie naruszał on zasady proporcjonalności lub naruszał ją w mniejszym stopniu.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. powodowi przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ms]